

اهداف حمله موشکی آمریکا به سوریه

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور جدید آمریکا، در صد روز نخست ریاست‌جمهوری، دستور حمله موشکی به پایگاه هوایی شعیرات سوریه را صادر کرد. کاخ سفید اعلام کرد دونالد ترامپ پس از مشاهده تصاویر حمله شیمیایی به خان‌شیخون دستور حمله موشکی را به همان پایگاهی صادر کرد که به گفته کاخ سفید، هواپیماهای حمله‌کننده به خان‌شیخون از آن استفاده کرده بودند. کاخ سفید افزود این حمله طوری طراحی شده بود که به جز پایگاه و باند فرودگاه و تأسیسات و آشیانه‌های هواپیماهای جنگی سوریه به کسی آسیب نرساند و آمریکا پیش از اجرای این حمله موشکی شرکای روسی خود و نیز متحدان منطقه‌ای آمریکا از جمله اسرائیل و اردن و عربستان سعودی را از این حمله مطلع کرده بود. شورای امنیت سازمان ملل متحد به تقاضای روسیه و برای بررسی حمله موشکی آمریکا به پایگاه شعیرات تشکیل نشست اضطراری داد که در آن مشاجره لفظی بسیار حادی میان نمایندگان روسیه و آمریکا در گرفت. این مشاجره لفظی به همین جا ختم نشد و شکاف عمیقی میان متحدان آمریکا و روسیه بر سر این حمله موشکی آمریکا در گرفت. از یک‌سو روسیه به واحدهای مستقر خود در سوریه فرمان داد روند هماهنگی با فرماندهی ارتش

آمریکا در خاک سوریه را به حالت تعلیق درآورند.

دستگاه دیپلماتیک ایران ابتکار عمل واکنش را به دست گرفت و به گونه‌ای مدیریت شده حمله موشکی آمریکا به پایگاه شعیرات سوریه را گامی برای تشویق تروریست‌ها به شمار آورد. رقیب منطقه‌ای ایران در منطقه و حامی اصلی جبهه النصره یعنی عربستان سعودی در تماس تلفنی ملک‌سلیمان، پادشاه عربستان، با دونالد ترامپ از این اقدام آمریکا جانبداری و آن را اقدام شجاعانه ترامپ تلقی کرد. رییس‌جمهور ترکیه از این حمله استقبال کرد، اما آن را غیرکافی خواند.

تقریباً همه کشورهای تاثیرگذار اروپایی از اقدام آمریکا استقبال کردند و بسیاری از کشورهای منطقه و جهان در تقبیح یا تأیید این حمله واکنش خود را سامان دادند. روسیه از زبان لاوروف، وزیر خارجه و نماینده دائمی فدراسیون روسیه در سازمان ملل متحد، آمریکا را متهم کرد که به یک کشور مستقل و دارای حاکمیت ملی تجاوز کرده و این یک بدعت خطرناک در روابط بین‌المللی است. روسیه یادآور شد واشنگتن با همین سناریو مبتنی بر یک دروغ آشکار کالین پاول، وزیر خارجه آمریکا در دوره جورج بوش پسر، در سال ۲۰۰۳ به بهانه برخورداری رژیم صدام حسین و هماهنگی آن با القاعده طرح اشغال عراق را به اجرا درآورد و با همین بهانه کشور لیبی را ویران کرد که در مجموع صد هزار نفر از مردم عراق و لیبی کشته شدند.

با فروکش کردن شوک اولیه حمله موشکی آمریکا به پایگاه شعیرات سوریه نوبت به تحلیل‌های راهبردی این تصمیم ناگهانی ترامپ رسید، زیرا ترامپ تنها یک هفته پیش از حمله موشکی به سوریه یک نماینده جمهوری خواه کنگره آمریکا را به دمشق اعزام کرده بود تا نظر بشار اسد را در این باره جویا شود که اگر دونالد ترامپ با اسد تماس تلفنی بگیرد و برای هماهنگی موضوع مبارزه با داعش با وی گفت‌وگو کند، آیا اسد پاسخ این تماس تلفنی را خواهد داد یا خیر که اسد بی‌درنگ پاسخ مثبت داده بود. نماینده کنگره آمریکا به اسد گفته بود ترامپ قصد دارد سیاست‌های گذشته را رها کند و شعار سرنگونی بشار اسد از اولویت‌های ایالات متحده خارج شده و اکنون اولویت اصلی ترامپ ویران کردن و ریشه‌کن کردن داعش در سوریه است.

تحلیلگران از خود می‌پرسند درحالی‌که برای اثبات اینکه چه کسی در حمله شیمیایی به خان‌شیخون دست داشته باید کمیته حقیقت‌یاب تشکیل شود، چرا ترامپ تحت تاثیر عواطف خود

قرار گرفته و دستور حمله موشکی به پایگاه شعیرات سوریه را صادر کرده است؟ از سوی دیگر طبق گزارش سازمان ملل متحد، کشور سوریه در جریان اتهام‌های مشابه در سال ۲۰۱۳ همه زرادخانه‌های سلاح‌های شیمیایی خود را زیر نظر کارشناسان سازمان ملل نابود یا به خارج از خاک سوریه منتقل کرد. در نتیجه ارتش سوریه طبق گزارش رسمی سازمان ملل متحد، دیگر چیزی به نام سلاح شیمیایی در اختیار نداشته تا از آن برای حمله به خان‌شیخون استفاده کند.

در همین حال بسیاری از کارشناسان امور استراتژیک می‌گویند کشوری که در چند ماه اخیر و به‌ویژه پس از آزادی شهر حلب موازنه نظامی را در بحران سوریه به سود خود تغییر داده و برنامه آشتی و مصالحه موضعی با بسیاری از گروه‌های اپوزیسیون مسلح را در دستور کار خود قرار داده، نیازی به استفاده از سلاح‌های شیمیایی ندارد. سلاح‌هایی از این دست را نیروهایی استفاده می‌کنند که در جریان نبردها به بن‌بست رسیده و برای ایجاد یک غائله بین‌المللی علیه دولت پیروز به تکاپو می‌افتند. چرا ایالات متحده آمریکا به تقاضای سوریه و روسیه و ایران و ده‌ها کشور دیگر برای تشکیل یک کمیته تحقیق مستقل پاسخ نمی‌دهد؟ پاره‌ای دیگر از تحلیلگران بر این باور هستند که موضوع ارسال پیام به چند کشور تاثیرگذار منطقه‌ای و جهانی در رأس هدف‌های این حمله موشکی آمریکا قرار داشته و موضوع تنبیه رژیم سوریه به خاطر اتهام ثابت‌نشده اساساً مطرح نبوده است. از جمله می‌توان به سفر رهبر چین به آمریکا اشاره کرد؛

درحالی‌که رهبر چین در کمپ فلوریدا آماده دیدار و مذاکره با دونالد ترامپ بود و موضوع موشک‌های اتمی و آزمایش‌های پی‌درپی اتمی کره‌شمالی در کنار موضوع تجارت دوجانبه در دستور کار مذاکرات دو طرف بود، آمریکا ترجیح داد حمله موشکی به پایگاه شعیرات سوریه را به‌مثابه پیام دارای چند گیرنده به حامی اصلی کره‌شمالی برساند. سخنگوی کاخ سفید سه روز پس از حمله موشکی آمریکا به پایگاه شعیرات سوریه با وضوح بیشتری سخن گفت و خاطرنشان کرد حمله آمریکا پیامی به کل جهان بود. پس از کره‌شمالی و به گفته سخنگویان آمریکا، دومین دریافت‌کننده پیام ایالات متحده، جمهوری اسلامی ایران بود که به گفته مقامات آمریکایی، در کنار اسد قرار دارد. اشاره کردم ایران در واکنش به این حمله آمریکا مدیریت فوق‌العاده ماهرانه‌ای در تبیین و تفسیر آن به کار برد و آن را یک اقدام محدود جغرافیایی برای واکنش به یک گزارش

♦ *فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: آمریکا شناسی، اسراییل شناسی، سال هجدهم، شماره اول، زمستان ۱۳۹۵*

تأییدنشده به شمار آورد که هیچ ارتباطی با مجموعه بحران سوریه و اولویت مبارزه با داعش ندارد. اکنون این پرسش مطرح است که آیا ایالات متحده آمریکا با این حمله موشکی خود به شعیرات سوریه موضوع را خاتمه یافته تلقی می‌کند یا اینکه در آینده نه‌چندان دور به‌ویژه در بستر جنگ‌های تعیین‌کننده ارتش سوریه در شمال شرقی این کشور آن را ادامه می‌دهد؟ برای پاسخ‌گویی به این پرسش به‌شدت راهبردی کافی است به دو اظهارنظر نتانیاها و ملک‌عبدالله دوم، پادشاه اردن، در سفر اخیرشان به ایالات متحده آمریکا و مذاکره با دونالد ترامپ اشاره کنیم. نتانیاها گفت تا وقتی که خطر دسترسی سپاه قدس به بلندی‌های جولان وجود دارد، من شب‌ها خواب ندارم و این نکته را با پرزیدنت ترامپ در میان گذاشتم. ملک‌عبدالله دوم نیز گفت سپاه قدس اکنون به ۷۰ کیلومتری اردن و در اصل به مرز اسرائیل رسیده است. آیا تلاش‌های آشکار آمریکا برای جداسازی خط ممتد رقه تا مرزهای اردن به‌مثابه خط ممتد و قطع‌کننده به‌هم‌پیوستگی جغرافیایی ایران با خاک سوریه از طریق گم‌کردن نیروهای سوریه دموکراتیک که با کمک نیروی مارینز آمریکا حاکی از آن است که دولت ترامپ سناریوی پیشرفته‌تری را تدارک دیده تا قلمرو امنیت اسرائیل و تضمین عدم دسترسی سپاه قدس ایران و حزب‌الله لبنان به منطقه جولان فراهم شود؟